

Verdieping op loopbaanoriëntatie en – begeleiding in het praktijkonderwijs

Wat is LOB?

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) gaat over het doelgericht mét de leerling toewerken naar een bewuste keuze voor een (vervolg-)loopbaan. LOB is gericht op het ontwikkelen van vijf loopbaancompetenties, nodig om als zelfstandig burger bewuste keuzes te kunnen maken voor *en in* je loopbaan. Deze competenties zijn

- Kwaliteitsreflectie = Wie ben ik, wat kan ik?
- Motievenreflectie = Wat wil ik, wat drijft mij?
- Werkexploitatie = Welk soort werk past bij mij?
- Loopbaansturing = Wat wil ik worden?
- Netwerken = Wie kan mij daarbij helpen?

Binnen LOB staat het gesprek *mét* de leerling centraal. De uitkomsten van LOB gesprekken leiden tot keuzes al dan niet vastgelegd in een plan van aanpak, waar de leerling de komende leerperiode aan gaat werken. Zie hier de relatie met het Individuele Ontwikkel Plan (IOP) van de leerling.

Wat is verschil tussen LOB en coaching?

Coaching is in het praktijkonderwijs inmiddels een ingeburgerd fenomeen om in samenspraak mét leerlingen doelen te formuleren voor het individuele ontwikkelplan. Het coachgesprek richt zich op drie kernvragen: *Wie ben ik? Wat wil ik? Wat kan ik?* De uitkomsten van het gesprek leiden tot individuele leerdoelen van de leerling voor de komende leerperiode. In verschillende leer- en werksituaties werkt de leerling aan deze leerdoelen, die te maken hebben met vakspecifieke en/of vakoverstijgende competenties.

Ook bij LOB staat het gesprek met de leerling centraal. Echter hier vanuit de doelstelling leerlingen planmatig en cyclisch te begeleiden naar een doelbewuste keuze voor zijn vervolgloopbaan door het laten ontdekken en ontwikkelen van de 5 loopbaancompetenties. De jongere leert zijn loopbaan te sturen en zijn eigen netwerk te mobiliseren. In onderstaand schema is de relatie te zien tussen de loopbaancompetenties en de drie kernvragen van het coachgesprek:

Loopbaancompetentie	Omschrijving	Kernvragen
1. Kwaliteitsreflectie	Onderzoek wat men kan / (nog) niet kan voor loopbaanontwikkeling	<u>Wie ben ik?</u> <u>Wat kan ik?</u>
2. Motievenreflectie	Onderzoeken wensen en waarden die van belang zijn voor de loopbaan	<u>Wat wil ik</u> <u>Wat drijft mij?</u>
3. Werkexploratie	Onderzoeken eisen en waarden in werk en de mogelijkheden te veranderen in werk	Welk soort werk past bij mij?
4. Loopbaansturing	Planning en beïnvloeding van leren en werken	Wat wil ik worden?
5. Netwerken	Contacten opbouwen onderhouden op de arbeidsmarkt gericht op loopbaanontwikkeling	Wie kan me daarbij helpen?

Kort samengevat richt coaching zich met name op de korte termijn (het plannen van leerdoelen, werken aan zijn leerdoelen, evalueren en bijstellen van doelen) en richt LOB zich met name op de lange termijn (de loopbaanontwikkeling en het ontdekken van je eigen kwaliteiten en motieven). Hier zit de winst voor het praktijkonderwijs. Collega's uit het praktijkonderwijs verwoordden de meerwaarde tijdens een expertisebijeenkomst van OQ Onderwijsadvies als volgt:

“Heel veel onderdelen van LOB passen we bewust of onbewust al toe, maar dit hebben we nog niet cyclisch en planmatig verwerkt in onze school” (schoolleider).

“Loopbaanoriëntatie, het gesprek daarover met de leerling en een actieve rol van de leerling mag veel structureler aan de orde komen” (docent).

“Nu kiezen leerlingen veelal een uitstroomvak omdat klasgenoten voor hetzelfde vak kiezen of omdat ze een goede relatie hebben met de docent. Met LOB kunnen we de focus leggen op de loopbaan, wat jij in huis hebt en wat sluit daar dan het beste bij aan?” (stagebegeleider).

“We bieden LOB aan als vak aan de hand van een methode, maar daarmee missen we de kern: in gesprek gaan met de leerling en de leerling zelf activeren in het werk maken van zijn/haar loopbaancompetenties” (docent).

LOB in de eigen school

Bij de uitwerking van LOB in de eigen school kan voor verschillende modellen gekozen worden, bijvoorbeeld:

1. LOB wordt als vak op het rooster aangeboden met eventueel een methode als onderlegger.
2. LOB wordt projectmatig aangeboden tijdens een of meer schoolperiodes binnen één of meerdere vakken.
3. LOB wordt als onderdeel aangeboden binnen enkele vakken, bv. de praktijkvakken en de in/externe stage.
4. LOB is een integrale begeleidingsmethodiek binnen alle vakken.

In dit overzicht neemt de mate van complexiteit toe van model 1 naar 4. De keuze is afhankelijk van: de visie op onderwijs in de school, de vertaalslag van de visie naar de ambitie (schoolplan en jaarplan) en de vaardigheden van het team/de individuele docent. Uiteraard zijn er ook andere modellen mogelijk of een ‘groeimodel’ binnen de school van bijvoorbeeld model 1 naar model 3.

Een essentieel onderdeel van LOB is praktische sectororiëntatie. Dat wil zeggen dat leerlingen al vanaf de onderbouw kennis maken met de diverse uitstroomrichtingen (bedrijfsbezoeken, gastsprekers etc.) en daarbij actief exploreren en reflecteren op hun kwaliteiten en motieven. Ook is het van belang dat de collega’s zelf op de hoogte zijn van de diverse uitstroommogelijkheden en welke vaardigheden hierbij van belang zijn. Hier is voor veel scholen voor praktijkonderwijs wellicht nog winst te behalen.

Aan de slag met LOB in de eigen school

Wanneer je als school de verdieping ingaat ten aanzien van LOB dan ontstaan er verschillende vragen, zoals:

- Wat is onze visie op coaching en LOB in het bijzonder?
- Voor welk model kiezen wij in onze school?
- Wat zijn in onze regio de belangrijkste uitstroombestemmingen en hoe koppelen we deze aan praktische sectororiëntatie?
- Hoe koppelen we LOB aan onze coachingsmethodiek? Welk type vragen stellen we en hoe vaak voeren we deze gesprekken?
- Hoe gaan we leerlingen actief begeleiden? Dit gaat over feedback op individuele leerdoelen.
- Hoe koppelen we de uitkomsten van de gesprekken op een praktische wijze aan het IOP? En aan het OPP?
- Hoe zorgen we ervoor dat het IOP daarmee een levend document wordt en blijft? En dat de leerling eigenaar is van zijn doelen?

Graag helpen we u met deze of andere vragen op weg. Wanneer u hierover in gesprek wil (in de vorm van een gesprek met het managementteam, een stuurgroep of bijscholing voor het team) dan kunt u contact opnemen met Dennis Heijns (dennis@oqadvies.nl of 06-18909980).